

Arguments

un altre pensament és possible
núm. 2 maig de 2011

Quan la joguina es trenca

Arguments crítics per entendre la crisi actual

INTERSINDICAL
CSC

Quan la joguina es trenca

Arguments crítics per entendre la crisi actual

Arguments

un altre pensament és possible
núm. 2 maig de 2011

Arguments

un altre pensament és possible

Edita:
Federació de Serveis de la Intersindical-CSC

Recerca i coordinació de continguts:
Secretaria d'Organització de la FS

Continguts en aquest número:
- Article de Carles Sastre
Secretaria Nacional d'Acció Sindical de la Intersindical-CSC

- Article de Joseph Stiglitz:
www.sinpermiso.info

Disseny i maquetació:
Departament gràfic de la Intersindical-CSC

Aquesta publicació és de lliure distribució i ús.
Es prega, però, citar la font en cas de reproducció
total o parcial dels continguts.

Deute, dèficit, endeutament

Carles Sastre

Deute, dèficit, endeutament

Deute, dèficit, endeutament

Aclarim tres conceptes sobre deute. Quan un pressupost genera dèficit no hi ha altra manera que l'endeutament per tal de poder fer front a les despeses. Aquest endeutament té un cost financer, amortització més interessos. Si gastem més del que tenim o no paguem o ens endeutem, posposem el pagament amb un cert cost.

En general, els conceptes que generen més despesa a un estat són protecció social, sanitat, ensenyament, seguretat interior... El nivell de dèficit i per tant d'endeutament, així com les possibilitats de fer-hi front, estarà condicionat pel creixement econòmic, per la generació de riquesa, pel nivell d'ingressos (fiscalitat) el nivell de la despesa... Per tant al final la lògica sembla molt simple; a més ingressos més recursos i a menys despesa menys dèficit. Dita aquesta obvietat la realitat econòmica és més complexa. Si els majors ingressos venen per creixement econòmic la qüestió pot ser senzilla. Si cal incrementar la fiscalitat la cosa es pot complicar: incrementem les retencions, els subjectes imposables?. Si la menor despesa ve per menors necessitats, pot ser fàcilment assumible. Si cal retallar despesa mantenint o incrementant les necessitats, llavors cal triar i això pot tenir un cost polític, social i econòmic important.

El símil amb una economia domèstica -tant d'ingressos, tant de despesa, dèficit, deute/ estalvi- no funciona a gran escala. Això ja va quedar clar a la “depressió del 29” i a les receptes per sortir-se'n. Sense demanda, i -segons la recepta- sense demanda agregada (famílies, empreses i administració) no hi ha reactivació econòmica. Una cosa és dèficit l'altra deute i en definitiva es tracta del funcionament global de l'economia.

Cal distingir també entre **deute brut**, que seria el total del que es deu, i **deute net** que seria el que es deu a inversors privats o aliens.

El perfil

Carles Sastre es
Secretari Nacional
d'Acció Sindical de la
Intersindical-CSC.

El motor de l'economia alemanya són les exportacions. Això ha provocat una gran concentració de capital que s'ha dedicat a comprar deute extern o injectar liquiditat a la banca. Bona part de la bombolla especulativa immobiliària s'ha nodrit d'aquests fons

L'escenari europeu

El Pacte d'Estabilitat de la Unió Europea estableix els límits tant del dèficit com del deute públic. El **dèficit**, diferència en un exercici entre ingressos i despeses, s'estableix en un 3% del PIB (el total de riquesa produïda en un any), i el **deute públic**, la quantitat que l'Estat deu (l'acumulat que, per dir-ho d'alguna manera, es deu a tercers), està limitat a un 60% del PIB.

Tots aquests criteris han saltat pels aires. A desembre del 2010 el deute públic alemany, parlem de l'economia més potent de la Unió Europea, és del 75% del PIB, disparat pel rescat de la banca. En aquest cas el creixement econòmic el fa assumible; el 2010 el creixement de l'economia alemanya s'ha situat al 3,6 del PIB. Dit això cal també aclarir que el consum de les famílies ha crescut només un 0,5%. Hi ha, per tant, un problema de fons.

L'estancament de la demanda interna a Alemanya està induït per l'estancament dels salaris i la disminució de les rendes del treball respecte les rendes del capital. Aquesta situació es conseqüència de les polítiques dels darrers governs, i les incorporacions dels treballadors d'Alemanya de l'est i altres zones amb costos salarials més baixos.

El motor de l'economia alemanya són les exportacions. Això ha provocat una gran concentració de capital que s'ha dedicat a comprar deute extern o injectar liquiditat a la banca. Bona part de la bombolla especulativa immobiliària s'ha nodrit d'aquests fons.

A l'estat espanyol, el nivell de dipòsits de la banca espanyola era insuficient per fer front als requeriments de crèdits. El problema és tornar els crèdits que la banca espanyola té pendents amb tercers -bancs i entitats d'inversió-. Garantir això amb fons públics és el que es coneix com "**rescat**" de la banca. I el nivell

d'exposició al risc de la banca alemanya i francesa respecte al sistema financer espanyol és enorme

Alemanya és el primer exportador mundial de mercaderies, per davant de la Xina i els Estats Units. I és el tercer productor d'un sector tan important com el l'automoció.-el 60% de la producció està dedicada a l'exportació. Hi ha una important tendència a la deslocalització, que també s'observa a la indústria química. Recordem que Alemanya és el primer exportador mundial de productes químics. La resta de produccions industrials estan amb dificultats apostant per la baixada de costos per mantenir competitivitat. El sector terciari, en relació a la resta de països de la OCDE, no està suficientment desenvolupat.

Entre 2000 i 2008 les exportacions alemanyes a l'eurozona van passar del 19% al 25% del PIB (aproximadament les dues tercers parts del total). L'ampliació a l'Est i la desaparició del risc monetari a la zona euro van suposar uns excedents d'exportació de 200.000 milions d'euros. Numèricament el resultat ha estat excel·lent, però els instruments que temps enrere servien -independència del Banc Central Europeu, la seva obsessió per la baixa inflació, la seva sobirania en política econòmica...- globalment plantegen problemes dintre del sistema.

Si tothom exporta, què farà Alemanya de les seves exportacions? El model està en crisi. Hi ha qui des d'Alemanya comença a plantejar la necessitat urgent de reactivar la demanda interna, més despesa en educació investigació i desenvolupament, un sector serveis més fort... També hi ha qui replanteja la mecànica i la lògica econòmica de la Unió Europea, i el paper del Banc Central. Una cosa és França i, sobretot, Alemanya, que en definitiva és qui controla el timó, i l'altra la resta.

El 17 de gener els ministres d'economia de la UE es plantejaven una ampliació del fons de rescat creat a corre-cuita l'any passat (actualment és de 750.000 milions d'euros). Hi ha dues posicions enfrontades al respecte: d'una banda Alemanya i França. De l'altra, la resta d'estats.

Hi ha qui des d'Alemanya comença a plantejar la necessitat urgent de reactivar la demanda interna, més despesa en educació investigació i desenvolupament, un sector serveis més fort... També hi ha qui replanteja la mecànica i la lògica econòmica de la Unió Europea, i el paper del Banc Central.

El deute públic de l'Estat Espanyol s'ha incrementat en 9 anys (2000-2009) un 73,5%, i l'estructura s'ha modificat; el 46% està en mans de compradors estrangers.

La tendència actual seria la d'una major presència xinesa en detriment de la resta i l'aparició d'un nou comprador a l'alça, Rússia.

També es van plantejar baixar els tipus d'interès. Dues posicions divergents es van tornar a visualitzar: autoritzar al BCE la compra de deute públic, posar en marxa línees preventives de crèdit, ampliar la capacitat real del fons de rescat (de fet aquesta és del 50%). En tot hi ha dues lògiques posicions en funció dels interessos particulars.

Els instruments clàssics que tenia el sistema per fer front a les fluctuacions econòmiques (jugar sobre els tipus de canvi, devaluar la moneda, pujar-ne el valor, compra de deute públic, moure els tipus d'interès, emissió de moneda...) estan en mans del BCE, que els utilitza en funció dels interessos de la part forta de la UE, bàsicament Alemanya. Interessos que hores d'ara entren en clara contradicció amb la resta de membres de la UE. Però qui gosa ni tant sols sospitar que hi ha una crisi del model europeu? Parlar de dèficits i de deute és parlar d'economia, de política econòmica.

Una mirada a l'Estat espanyol

El deute públic de l'Estat Espanyol s'ha incrementat en 9 anys (2000-2009) un 73,5%, i l'estructura s'ha modificat; el 46% està en mans de compradors estrangers: amb dades del 2009 el primer inversor és França amb un 26,4%, la Xina amb un 18%, el Benelux un 15%. En 10 anys la inversió alemanya ha caigut del 12% al 7%. Hores d'ara Japó segurament té més deute espanyol que Alemanya. La tendència actual seria la d'una major presència xinesa en detriment de la resta i l'aparició d'un nou comprador a l'alça, Rússia.

Respecte al deute a nivell d'estat cal fer unes precisions. Si bé el deute públic

tampoc és desmesurat respecte a l'entorn, sí és cert que creix ràpidament i que això exigeix cada cop tipus d'interès més alts. El cost financer es dispara, els venciments es precipiten i la situació d'estancament econòmic és preocupant.

Els problemes més greus d'endeutament els trobem, d'una banda, en el deute privat, el de les famílies, que arriba a un 125% de la renda disponible (renda menys impostos directes), només superat a Europa per la Gran Bretanya D'altra banda hi ha el deute de les empreses, el 140% del PIB i el major del nostre entorn europeu.

Amb una demanda interna a mínims i una exportació quasi inexistent cap a zones d'alt creixement econòmic, ens trobem davant d'un mal escenari. Recordem, també, que els fons europeus que es reben a l'estat Espanyol han caigut a la meitat des del 2007, i que passaran a ser residuals a partir del 2014. El model econòmic està desballestat. Una economia en creixement pot eixugar deute, per una economia en quasi recessió, això és missió impossible.

L'escenari català

Segons informe de la Sindicatura de Comptes sobre l'exercici 2008 -any que cau en picat la recaptació per l'estancament de la construcció i la crisi immobiliària- els compromisos a futur (pagaments diferits) contrets representaven el 144% del pressupost inicial de la Generalitat per aquell exercici.

L'import de les inversions s'haurà d'anar tornant. Amb la fórmula de la "col·laboració público-privada" s'han fet entre d'altres actuacions: la Ciutat de la Justícia

Els problemes més greus d'endeutament els trobem, d'una banda, en el deute privat, el de les famílies, que arriba a un 125% de la renda disponible (renda menys impostos directes), només superat a Europa per la Gran Bretanya

D'altra banda hi ha el deute de les empreses, el 140% del PIB i el major del nostre entorn europeu.

Dues consideracions: constatar la insuficiència del model de finançament i assenyalar les dificultats de col·locar deute públic als mercats internacionals d'un ens que depèn de les transferències de l'estat per sobreviure.

El dèficit fiscal amb el drenatge de recursos que suposa és del tot inacceptable, a hores d'ara és una qüestió d'urgència, de supervivència econòmica, social i nacional.

de Barcelona -Ferrovial, Fomento i altres- que s'estarà pagant fins el 2038 Les presons de Brians II i Lledoners (Ferrovial) i la carretera de Vilanova i la Geltrú fins a Manresa (bàsicament Ferrovial). Tots aquests pagaments condicionaran els futurs pressupostos i emmascaren la realitat de la situació financera.

Cal fer també dues consideracions: constatar la insuficiència del model de finançament i assenyalar les dificultats de col·locar deute públic als mercats internacionals d'un ens que depèn de les transferències de l'estat per sobreviure.

Les possibilitats d'endeutament sense un estat són més complicades, per això es juga sobre el propi mercat. La situació és greu i no s'hi val amagar el cap sota de l'ala.

El dèficit fiscal amb el drenatge de recursos que suposa és del tot inacceptable, a hores d'ara és una qüestió d'urgència, de supervivència econòmica, social i nacional.

El precedent grec

El cas del rescat a Grècia pot ajudar-nos a aclarir les coses. Grècia amb un endeutament del 158% del PIB, és objecte d'un rescat que du a terme el EFSF (European Financial Stability Facility, creat l'agost del 2010), el que en principi es faria seria comprar el seu deute al mercat (bàsicament la Banca Alemanya) a un 80% del seu valor nominal i revendre'l a Grècia al 90% (el mercat perd un 20%, el EFSF guanya 20, i Grècia passa de deure 100 a deure 90).

Com que el EFSF no té fons propis els estats els hauran de fornir, per la qual cosa s'hauran d'endeutar; tornem al cicle dels rescats deute sobre deute . Però el deute públic grec es negociava el dia 19 de gener al 71% en els mercats secundaris (Financial Times) fruit de moviments de darrera hora. Segurament doncs finalment del 80% previst en el rescat es pagarà el 70%. Estem en plena tempesta especulativa.

Aclarim que quan es parla de mercat a nivell europeu ens referim als bancs i a les asseguradores fonamentalment.

Un model econòmic i social en crisi: L'Estat del Benestar

Com a conclusió es podria dir que estem en la tercera fase de la crisi -crisi immobiliària (2007), crisi financera (2008) i la crisi actual del deute públic-.

Les dades oficials no són creïbles. Segons informe del mes de maig del 2010 del FMI, al 2015 tots els estats del G-20 estarien endeutats per sobre del PIB anual. Aquesta nova fase, més enllà de la desaparició de l'antagonista (l'existència de la Unió Soviètica és clau per entendre el model europeu), qüestiona greument els equilibris que permetien el model europeu de l'estat del benestar i els mecanismes de concertació social. Juguem a una altra cosa, tinguem-ho clar.

Tot plegat, en el marc d'una nova divisió mundial del treball, suposarà, o ja suposa, una recomposició del capital, amb esclatxes en la mateixa UE, amb un major nivell de concentració, la consolidació de la primacia de la Xina, i la disputa pel control de matèries primes estratègiques i bens de primera necessitat.

Es podria dir que estem en la tercera fase de la crisi -crisi immobiliària (2007), crisi financera (2008) i la crisi actual del deute públic-.

Aquesta nova fase és clau per entendre el model europeu), qüestiona greument els equilibris que permetien el model europeu de l'estat del benestar i els mecanismes de concertació social.

Juguem a una altra cosa, tinguem-ho clar.

La caiguda:
sense producció, sense idees noves,
en què es basa la nostra economia?

Joseph Stiglitz

La caiguda.

La caiguda.

Sense producció, sense idees noves, en què es basa la nostra economia?

Fa més de 75 anys, la confiança en l'economia de mercat va rebre un cop dur quan el món es va enfonsar en la Gran Depressió. Adam Smith havia dit que el mercat condueix a la l'eficiència econòmica i al benestar de la societat, com si hagués una mena de mà invisible.

Era difícil creure que Smith tingués raó quan un de cada quatre americans no tenia feina. Alguns economistes van mantenir la seva fe en l'autoregulació dels mercats, deien que n'hi havia prou amb tenir paciència, que a llarg termini operarien les forces restauradores del mercat i ens recuperariem. Però la rèplica de Keynes governa el dia a dia: a llarg termini estarem tots morts. No podem esperar. Actualment fins i tot els conservadors creuen que l'Estat ha d'intervenir per mantenir l'economia en la plena ocupació o a prop d'ella.

Aquells que creuen en els mercats lliures acaben de rebre un altre cop dur: encara no ens hem enfonsat en una recessió "oficial", però ha passat més de mig any des que es creaven alguns nous llocs de treball i, significativament, la nostra força de treball segueix creixent.

Si la Gran Depressió va minar la confiança en la macroeconomia (la capacitat de mantenir la plena ocupació, l'estabilitat de preus i el creixement sostingut), ara està sent destruïda la confiança en la microeconomia (la capacitat de mercats i empreses d'assignar eficientment treball i capital). Els recursos estaven mal assignats i els riscos, tan malament administrats que el sector privat va haver d'anar corrents a l'Estat a la recerca d'ajuda, no fos cas que desaparegués el sistema sencer.

El perfil

Joseph Stiglitz

és professor a la Universitat de Columbia, guanyador del Premi Nobel d'Economia el 2001 i coautor de *The Three trillion dollar War*.

El nostre èxit recent es basa en una castell de cartes, és una realitat constatable. En els últims anys, els mercats financers han creat un casino de rics gegant, en què jugadors potentats poden fer apostes de bilions de dòlars contra altres.

Fins i tot amb intervenció federal, he calculat en més d'un bilió i mig el desajust acumulatiu entre el que la nostra economia podria haver produït -hem invertit més en negocis reals que, per dir alguna cosa, en hipoteques per a la gent a que no els arriba els diners per a una casa- i el que produïrem durant el període de disminució.

La culpa ha recaigut justament en els mercats financers, perquè és la seva responsabilitat assignar capital i administrar el risc, i el seu fracàs ha revifat diverses de les velles preocupacions de l'esquerra política (i econòmica).

Alguns veien des de fa temps amb preocupació que el conjunt de l'economia nord-americana, la vinculació a la producció decreix i la dependència del sector serveis (serveis financers inclosos) creix, com un castell de cartes. ¿No són els productes sòlids els aliments que mengem, les cases en què vivim, els cotxes i avions que fem servir per desplaçar-nos, el gas i el petroli que ens proporcionen calor i energia-el "cor" de l'economia? I, si això és així, per què no representen la part més gran del nostre producte nacional?

Vivim en una economia del coneixement, de la informació i de la innovació. Perquè de les nostres idees podem menjar tot el que puguem -i més del que hauríem- amb només un 2% de la mà d'obra emprada en l'agricultura. Fins i tot amb només un 9% de la nostra mà d'obra en la indústria, seguim com el major productor de béns industrials. És millor treballar intel·lectualment que física, i les nostres inversions en educació i tecnologia ens han permès gaudir de més qualitat de vida -i més llarga- que mai abans. El domini d'Amèrica del Nord en tan variats camps de l'alta tecnologia és el testimoni del rendiment real de les despeses en programari. En efecte, penso que faríem bé si tinguéssim més recursos en aquests sectors.

Però el veure que el nostre èxit recent es basa en una castell de cartes, és una realitat constatable. En els últims anys, els mercats financers han creat un casino de rics gegant, en què jugadors potentats poden fer apostes de bilions de dòlars contra altres. Estic entre els que creuen que s'ha de permetre als adults

gran llibertat en el que facin, mentre no perjudiquin a altres. Però aquí hi ha la fricció. Aquests dilapidadors no es juguen només els seus propis diners. També es juguen els d'una altra gent. Posen en risc tot el sistema financer, és a dir, tot el sistema econòmic. I ara tots paguem el preu.

Els mercats financers han estat considerats com el cervell de l'economia. Se suposa que assignen capital i administren el risc. Quan fan bé la seva feina, les economies prosperen. Quan ho fan malament, com estem aprenent de nou, tothom pateix.

Els mercats financers són àmpliament recompensats pel seu treball -en anys recents han rebut més del 30% dels beneficis empresarials- i el mantra habitual en economia va ser que aquestes recompenses fossin proporcionals al seu benefici social. És a dir, els bruixots financers poden anar amb una gran quantitat de diners, però la resta de la societat està en millor posició econòmica perquè el nostre capital genera molta més productivitat que en societats amb mercats financers menys desenvolupats... i menys recompensats.

Part de les recompenses que acumulen per als mercats financers són per promoure la innovació a través d'empreses de capital de risc i similars.

Però no totes les innovacions augmenten el benestar, ni tan sols quan augmenten els beneficis. Per exemple, els beneficis del tabac poden haver augmentat quan la indústria tabaquera ha desenvolupats productes més addictius, però difícilment es pot dir que hagi millorat la posició dels qui van morir com a resultat d'això ni la de les seves famílies ni la dels contribuents que van haver de carregar amb el compte dels costos sanitaris augmentats.

Companyies alimentàries que actualment, aprenent de l'experiència del mateix llibre de jugades, desenvolupen productes que condueixen al menjar compulsiu -amb la resultant epidèmia d'obesitat-poden obtenir beneficis creixents, però no s'obté benestar social. Microsoft va ser enginyós en les seves estratègies per apalancar el poder monopolista que tenia mitjançant el control sistema operatiu

Aquests dilapidadors no es juguen només els seus propis diners. També es juguen els d'una altra gent. Posen en risc tot el sistema financer, és a dir, tot el sistema econòmic. I ara tots paguem el preu.

Els mercats financers han estat considerats com el cervell de l'economia.

Se suposa que assignen capital i administren el risc. Quan fan bé la seva feina, les economies prosperen. Quan ho fan malament, com estem aprenent de nou, tothom pateix.

Hom hauria d'haver sospitat que alguna cosa anava malament en el sistema econòmic quan milions d'americans adeutaven de milers de milions a companyies de targetes de crèdit i bancs en "càrrecs per endarreriment", "penalitzacions" i multiplicitat de càrrecs, transformant una taxa d'interès anual del 20% en una usurera taxa d'interès efectiu del 100% o més per als qui s'endarrerien en els pagaments.

dels PC, augmentar els seus beneficis, però mitjançant l'aniquilació de rivals com Netscape, això va tenir un efecte esgarrifós en innovació.

La tasca de desembullar tot el que anava malament en el nostre sistema financer és una dificultat, però, en essència, l'última innovació del sistema financer va ser inventar estructures d'honoraris sovint lluny de la transparència i que li permet generar beneficis enormes, recompenses privades no proporcionals als seus beneficis socials.

Les imperfeccions informatives (resultat de la no transparència) van conduir a imperfeccions competitives, el que contribueix a explicar per què el límit de benefici habitual que la competència condueix a zero semblava no obtenir-se. Hom hauria d'haver sospitat que alguna cosa anava malament quan un banc darrere l'altre obtenia tants beneficis any rere any. Hom hauria d'haver sospitat que alguna cosa anava malament en el sistema econòmic quan milions d'americans adeutaven de milers de milions a companyies de targetes de crèdit i bancs en "càrrecs per endarreriment", "penalitzacions" i multiplicitat de càrrecs, transformant una taxa d'interès anual del 20% en una usurera taxa d'interès efectiu del 100% o més per als qui s'endarrerien en els pagaments.

Potser els pitjors problemes -com els del mercat hipotecari subprime-succeïssin quan les opaques estructures d'honoraris van interactuar amb els incentius per a l'adopció de risc excessiu; els directors financers van aconseguir mantenir alts rendiments un exercici, fins i tot si aquests rendiments eren més que compensacions per pèrdues durant el següent.

Darrere de la crisi subprime havia hipoteques dissenyades per promoure el refinançament d'habitatges, un esquema piramidal que generava milers de milions de dòlars en honoraris per a la companyia hipotecària mentre els preus de l'habitatge seguïssin augmentant. Era inevitable que la bombolla rebentés. Però, en aquells dies, els beneficis que s'havien embutxacat s'assegurarien de per vida a aquests bruixots financers o, si més no, aquesta era la seva esperança.

Per dir-ho d'una altra manera, havien assignat capital i risc en el sector financer d'una manera que va alimentar l'economia, que els hauria donat generosos beneficis. Però volien més i, així, establir estructures d'incentius que promouien el joc. Si jugaven i guanyaven, es podien enriquir amb una part dels beneficis. Si jugaven i perdien, els inversors suportarien les conseqüències.

Era gairebé com si tot el sistema financer s'hagués convertit en un casino gegant en què el sistema estava manegat per garantir la marxa del joc amb enormes rendiments a costa dels jugadors. Però a Las Vegas i Atlantic City el joc era gairebé de suma zero: els beneficis dels propietaris del casino eren aproximadament iguals a les pèrdues dels jugadors.

El sistema financer-casino, d'altra banda, és un joc de suma negativa. Aquests a Wall Street han pogut marxar amb milers de milions, però aquests milers de milions han quedat diminuts pels costos que hem hagut de pagar la resta de mortals. Alguns han perdut les seves llars i estalvis -no cal dir res dels somnis sobre el seu propi futur i el dels seus fills-. Altres són innocents que es van resistir a les falses promeses dels corredors hipotecaris i de les companyies de targetes de crèdit, però ara, quan l'economia flaqueja, es troben fora dels seus llocs de treball. I els pobres són perjudicats en mesura que els ingressos estatals cauen en picat, forçant retallades en els serveis públics.

Els mals actuals en el sistema financer d'Amèrica no són un accident aïllat, un d'aquests esdeveniments rars i que només succeeixen una vegada cada cent anys.

En efecte, hi ha hagut més d'un centenar de crisis a escala mundial en els últims 30 anys. Només en els Estats Units havíem tingut la crisi de les societats d'estalvi i préstec en 1989, els problemes de les empreses “.com” / WorldCom / Enron dels primers anys d'aquesta dècada i ara la fallida subprime que s'ha metamorfosejat en una caiguda de més envergadura. A més d'aquests problemes nacionals, hi havia problemes regionals: crisis immobiliàries alimentades per préstecs excessius a Texas i el sud-oest a mitjans dels vuitanta i Califòrnia i

Era gairebé com si tot el sistema financer s'hagués convertit en un casino gegant en què el sistema estava manegat per garantir la marxa del joc amb enormes rendiments a costa dels jugadors.

Els mals actuals en el sistema financer d'Amèrica no són un accident aïllat, un d'aquests esdeveniments rars i que només succeeixen una vegada cada cent anys.

S'ha gastat massa energia intentant fer diner fàcil, s'ha dedicat massa esforç a augmentar beneficis mentre que no s'ha dedicat el suficient per augmentar la veritable salut, si la salut ve de la producció o d'idees noves.

Nova Anglaterra a principis dels noranta. En cada un d'aquests exemples, els mercats financers van fallar en el que suposadament han de fer: assignar capital i administrar risc. A finals dels noranta, per exemple, es va assignar tant capital a la fibra òptica que, en el moment del crac, es calcula que el 97% d'ella no havia vist la llum.

Breument, el problema de l'economia nord-americana no és que tingui assignats massa recursos a les àrees "soft" i massa pocs a les "hard". No cal que assignem massa recursos al sector financer i li recompensem massa generosament, tot i que puguin exposar robusts arguments a aquest efecte.

El problema és que es dedicà massa poc esforç a administrar els riscos reals importants -possibilitar als americans corrents romandre a casa seva davant les vicissituds econòmiques-, mentre que es va apuntar massa en la creació de productes financers que augmenten el risc.

S'ha gastat massa energia intentant fer diner fàcil, s'ha dedicat massa esforç a augmentar beneficis mentre que no s'ha dedicat el suficient per augmentar la veritable salut, si la salut ve de la producció o d'idees noves.

Hem après una lliçó dolorosa, tant en la dècada dels trenta com ara: la mà invisible sovint sembla invisible perquè no existeix. En el millor dels casos, és més que una petita paràlisi. En el pitjor, la persecució del propi interès -la cobdícia empresarial- pot conduir al tipus de fractura a què avui s'enfronta el país. §

De “Recortes” i Retallades

Carles Sastre

De “Recortes” i Retallades

Fem memòria

El perfil

Carles Sastre es Secretari Nacional d'Acció Sindical de la Intersindical-CSC.

Durant el darrer any els treballadors i treballadores públics de tot l'estat van patir una retallada del 5% en les seves retribucions, retallada que sumada a l'increment del cost de la vida va suposar una pèrdua de poder adquisitiu del 8%. De totes maneres, com hi ha la percepció que estem parlant d'un sector privilegiat no afectat per l'atur i els daltabaixos del sector privat, tendim a oblidar-ho.

A més hi va haver congelació de les pensions, afectant sobretot a les pensions de jubilació, però clar les persones jubilades no són un col·lectiu amb una gran capacitat d'incidència social, per dir-ho d'alguna manera estan subrepresentats i normalment el seu problema és sobreviure.

Durant el mes de setembre es va aprovar la Reforma Laboral, que a aquestes alçades ja ha demostrat la seva inutilitat pel que fa almenys al relleu de l'ocupació, que n'era l'excusa principal. El 29 de setembre va haver-hi una vaga general a nivell d'estat, després d'aprovar la Reforma Laboral, però encara a temps d'incidir sobre la reforma de les pensions de jubilació i la reforma de la negociació col·lectiva.

El 2 de febrer del 2011, Govern de l'Estat per una banda i UGT i CCOO per l'altra, signen una reforma de la jubilació que suposa, no només un endarreriment en l'accés a la prestació, sinó també una disminució important en la quantia de la prestació. Però és clar, és una pèrdua a futur, ja s'ho trobarà qui arribi i per tant sembla com si ens n'haguéssim oblidat.

Tot plegat són retallades, o no? Algunes amb el vist i plau d'organitzacions sindicals que han acabat convertint-se en institucions d'acompanyament de l'administració. Al BOE del 7 de gener hi ha una partida de 26,6 milions d'euros per formació que fa de mal justificar. La memòria és curta, o millor dit és com una planta que cal regar de tant en tant.

Resumim la crisi

Podem dir que en l'actualitat estem en la tercera fase de la crisi. Primer la crisi és immobiliària i acaba arrossegant al sistema financer. Per tal d'evitar l'enfonsament del sistema financer els estats aporten diners públics (de tothom) i s'endeuten. I ara estem en la tercera fase de la crisi on els estats no poden fer front als seus deutes. Crisi immobiliària, crisi financera, crisi del deute públic.

Ara la gran contradicció és entre allò públic i allò privat i el pols, ara per ara, el perd l'àmbit públic. En el context actual, amb la pràctica desaparició d'un discurs polític d'esquerres potent, només es contemplen dues vies de sortida; la reducció de la despesa pública i la privatització dels serveis. Això pot disminuir la despesa i incrementar ingressos per la via de la venda dels serveis que siguin rendibles. Dues conclusions: La fi del model econòmic i social europeu, la fi de l'estat del benestar. I la constatació que acabem pagant les conseqüències d'una crisi que hem patit des del primer moment. D'això se'n diu cornuts i pagar el beure.

Qüestió d'agendes

Hi ha qui té el poder de marcar les agendas. Això ve donat per capacitat organitzativa, reconeixement social i dels mitjans de comunicació, els recursos econòmics, la visió de l'oportunitat, i les relacions... i entenem poder com allò que t'atorga qui el pateix, conscient o inconscientment; el poder no és mèrit propi, és atorgat per altri. La part afectiva, que tothom porta dins, té més capacitat de mobilització que la part racional, i en el context actual un dels elements que té la possibilitat de remoure la component racional, i sobretot l'afectiva, és el de

Ara la gran contradicció és entre allò públic i allò privat i el pols, ara per ara, el perd l'àmbit públic. En el context actual, amb la pràctica desaparició d'un discurs polític d'esquerres potent, només es contemplen dues vies de sortida; la reducció de la despesa pública i la privatització dels serveis.

¿Seriosament, podem parlar de retallades i deixar de banda els problemes de finançament ? Ingressos, despesa, dèficit, endeutament, costos financers, increment de la despesa... Podem manifestar-nos contra les retallades, -que ja està bé-, i passar de puntetes sobre el finançament de la despesa pública?

la salut. Això afecta a tothom de qualsevol edat i condició. La gran sensibilitat social respecte a les retallades ha cristal·litzat a l'entorn de la salut i la sanitat pública. Recordem també que és una de les grans partides pressupostàries i un àmbit on els experiments de privatització estan més avançats. Per tant se'n pot fer un ús oportú o oportunista, deixem-ho a gustos, si és té el poder de marcar agendas. ¿ N'hi ha prou amb manifestar-se contra les retallades acotant-les en el temps -les d'ara-, les anteriors a les quals ja ens hem referit no cal, les hem oblidat i els coautors es redimeixen per enèsima vegada... tot s'oblida per tant tot es pot fer... si tens poder?

¿Seriosament, podem parlar de retallades i deixar de banda els problemes de finançament ? Ingressos, despesa, dèficit, endeutament, costos financers, increment de la despesa... la seqüència és fins i tot a nivell d'estar per casa. Podem manifestar-nos contra les retallades, -que ja està bé-, i passar de puntetes sobre el finançament de la despesa pública?

Aquesta és l'agenda que ens han marcat: ¿estàs a favor o en contra de les retallades, d'algunes, depèn de qui les signi, ras i curt? Sobre el finançament... deixem-ho per després de les municipals, ara no toca com deia aquell.

De què parlem?

Segons dades de PIMEC, referides al període 2004-2009, la mitjana d'empleats públics sobre població a nivell estatal estaria en 56,4 per mil habitants, a Catalunya seria de 38,1 per mil habitants. Hi ha una comunitat autònoma que arribaria fins als 82,8 per mil.

Fent el mateix procediment sobre població ocupada, la mitjana estatal estaria en el 15%, Catalunya estaria en un 8,3%, arribant en alguna comunitat fins al

23,3%. En tots dos casos, Catalunya és la comunitat amb una proporció d'empleats públics més baixa de tot l'Estat.

En el cas de la Generalitat de Catalunya el 60% d'empleats públics són persones funcionàries amb un percentatge de persones interines del 25,5%. La majoria de treballadors i treballadores, un 76,8%, estan destinats a sanitat i ensenyament no universitari.

Dit això cal fer tres reflexions:

Primera; no és cert que tinguem un sector públic hipertròfic, inflat, i si ho comparéssim a nivell europeu les dades serien encara més escandaloses. Un altre debat seria la millor utilització dels recursos. Respecte a aquest tema s'ha fet molta demagògia, sobretot des de la dreta més rànica, intentant enfrontar la població en general i els treballadors i treballadores públics.

Segona; l'impacte de la crisi sobre el dia a dia serà inversament proporcional al nombre d'empleats públics en la mesura que les conseqüències, i especialment l'atur, afecten fonamentalment al sector privat.

I tercera; una lògica de retallades pel broc gros, la més fàcil de gestionar i la més estúpida, retallant a tothom un x%, penalitza més a qui tingui els recursos més ajustats. En definitiva és preferible no fer els deures i anar a ca l'ample. Aquesta és l'aposta guanyadora. Estem mal posicionats, mirem com ens ho mirem.

Un dels grans problemes és l'estancament de la demanda interna. A hores d'ara el que permet una certa expectativa són les exportacions, i en menor mesura el turisme (i caldria valorar el model econòmic i social que això porta implícit). La demanda interna, tant de particulars com pública, no és capaç d'arrossegar

No és cert que tinguem un sector públic hipertròfic, inflat, i si ho comparéssim a nivell europeu les dades serien encara més escandaloses. Un altre debat seria la millor utilització dels recursos. Respecte a aquest tema s'ha fet molta demagògia, sobretot des de la dreta més rànica, intentant enfrontar la població en general i els treballadors i treballadores públics.

Segons es diu des del Departament d'Economia de la Generalitat, l'exercici 2010 va acabar amb un dèficit al voltant dels 7.000 milions d'euros, suposant un 3,6 del PIB català. I les exigències del Govern de l'Estat estarien xifrades per enguany en un dèficit de 2.400 milions d'euros, equivalents a un 1,3% del PIB.

l'economia en un context de noves retallades al sector públic que anirà empitjorant aquesta incapacitat. A més, cal no oblidar que els serveis i prestacions socials tenen un efecte multiplicador sobre l'economia a més de permetre millors quotes de benestar i de cohesió social.

El contrapunt

Segons es diu des del Departament d'Economia de la Generalitat, l'exercici 2010 va acabar amb un dèficit al voltant dels 7.000 milions d'euros, suposant un 3,6 del PIB català. I les exigències del Govern de l'Estat estarien xifrades per enguany en un dèficit de 2.400 milions d'euros, equivalents a un 1,3% del PIB. Recordem que a nivell d'Unió Europea el dèficit acceptat és del 3% sobre el PIB i que el dèficit de l'Estat Espanyol al 2010 va arribar al 11,5%. La recepta a aplicar passaria bàsicament per una reducció de la despesa del 10%, aproximadament: 2.600 milions d'euros.

Això significa incrementar l'endeutament (bons,...), per la qual cosa cal l'autorització del Govern de l'Estat. I el pagament durant el 2011 per part de l'Estat dels fons de competitivitat (entre 1.000 i 1.450 milions d'euros) ja hem vist que és un tema controvertit. Segons dades del Banc d'Espanya, Catalunya tanca el 2010 amb un endeutament proper al 19% del seu PIB, sent la comunitat autònoma més endeutada de l'Estat.

I a partir d'aquí...

Les preguntes

Després d'un nou Estatut d'Autonomia, aprovat per referèndum el 18 de juny de 2.006, retallat –això sí– per sentència del Tribunal Constitucional de data 28 de juny de 2.010, i un pacte de finançament signat el juliol del 2.009. ¿Com podem estar en la situació que estem? La crisi econòmica, que al final s'ha convertit en política, ha estat l'única causa de la situació actual? Té algun sentit parlar ara i adés de retallades quan tenim un dèficit fiscal anual del 10% del PIB de Catalunya? No estarem fent l'orni instal·lats en una dinàmica del qui dia passa anys empeny abocada al fracàs rere fracàs?

No tenim cap necessitat de seguir patint per arribar a final de mes, i no es tracta només dels serveis públics i les retallades a la força. No hi ha país del mon, i menys en moments de dificultats econòmiques, capaç d'aixecar cap quan cada any un 10% de la seva riquesa, els bens i serveis produïts, marxa via impostos sense cap retorn. D'això no només se'n ressenten les prestacions i els serveis públics, se'n ressenten les infraestructures, se'n ressent l'economia productiva, se'n ressent la formació del seu jovent.

No és el moment de fer plantejaments a curt termini ni covards. L'única manera de garantir serveis públics de qualitat, millors prestacions socials, un ensenyament de qualitat, infraestructures adequades que ens permetin situar-nos en el mapa i una economia productiva eficient, és a partir de la gestió dels nostres recursos, amb fiscalitat progressiva, amb capacitat de recaptació -no cal que ningú altre ens controlï la caixa- amb un sistema financer públic, amb un altre model de repartiment de la riquesa.

Aquest és el repte de la majoria social d'aquest país, la dels treballadors i les treballadores. Aquesta és la resposta a les retallades. El que cal retallar és el despropòsit.

No hi ha país del mon, i menys en moments de dificultats econòmiques, capaç d'aixecar cap quan cada any un 10% de la seva riquesa, els bens i serveis produïts, marxa via impostos sense cap retorn.

Arguments

federació de serveis
www.fserveis.intersindical-csc.cat